

Bedömningsgrunder planerad kvalitetsgranskning

Huvudmannanivå för huvudman med flera skolenheter inom grundskola och gymnasieskola

Läsanvisning:

Bedömningsgrunderna är Skolinspektionens uttolkning av författningar inom skolområdet, med stöd av Skolverkets allmänna råd med kommentarer, forskningsöversikter samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade tillsyns- och granskningsverksamhet. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Bedömningsgrunderna gör därför inget anspråk på att vara allomfattande inom respektive område.

Inom planerad kvalitetsgranskning för huvudman med flera skolenheter finns det två bedömningsområden. Varje bedömningsområde ramas in av en övergripande text (blå ruta). Denna text har flera syften: att sätta in bedömningsområdena i ett bredare sammanhang, att precisera begrepp som kan uppfattas som abstrakta och svårtolkade, samt att ange gjorda avgränsningar inom området. Texten är skriven så att den anger ett önskvärt tillstånd. Efter denna text följer mer specifika frågor (områden) som ska utredas och bedömas. Varje fråga har brutits ner i ett antal kvalitetskriterier.

Kvalitetskriterierna definierar vad Skolinspektionen anser utgöra hög respektive låg kvalitet i arbetet. För varje bedömningsområde görs en samlad bedömning av kvaliteten utifrån tre nivåer; i hög utsträckning, i låg utsträckning eller i flera delar. Bedömningen i flera delar innebär att arbetet inom området bedrivs med hög kvalitet i flera delar men att utvecklingsområden finns. För varje bedömningsområde görs en samlad bedömning av kvaliteten. Sist i dokumentet återfinns författningsstöd för respektive område.

Bedömningsområde 1: Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

En viktig målsättning för skolväsendet, enligt skollagen och läroplanerna, är att eleverna ska få en likvärdig utbildning. Med "likvärdig utbildning" avses, enligt skollagspropositionen, att kvaliteten i verksamheten ska ha lika höga nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs. Likvärdigheten uppnås genom att skolorna lever upp till nationella mål och krav, som till exempel mål i skollagen och läroplanerna, bestämmelser i timplanen, bestämmelser om lärarbehörighet, etc. De nationella målen och kraven kan dock nås på olika sätt. Att utbildningen är likvärdig innebär därför inte

att den ska genomföras och organiseras på samma sätt överallt, eller att resurserna fördelas lika till alla skolor. Tvärtom är det viktigt att utbildningen utformas så att den ger alla elever, oavsett deras olika behov och förutsättningar, goda möjligheter att utvecklas så långt som möjligt mot utbildningens mål.

Överfört till huvudmannens ansvar innebär ovanstående att huvudmannen behöver skapa förutsättningar för rektorerna och skolorna, så att de kan ge eleverna en utbildning som minst lever upp till de nationella målen/kraven. I detta ligger att huvudmannen behöver ha ett löpande och långsiktigt utvecklings- och förbättringsarbete. Huvudmannen behöver också ge rektorerna och skolorna förutsättningar att utforma utbildningen, så att den möter alla elevers olika behov och förutsättningar. Huvudmannen kan göra detta med olika medel, till exempel genom att vid tilldelning av resurser till skolorna utgå från hur elevernas behov på skolorna ser ut eller genom att organisera utbildningen (eller delar av den) på ett sätt som gynnar eleverna mest. Ett sådant exempel är fördelning av lärarresurser.

Skolinspektionen har valt att göra vissa prioriteringar och avgränsningar när det gäller vad vi granskar inom huvudmannens arbete för att uppnå en likvärdighet utbildning. När det gäller den del av huvudmannens arbete som berör det löpande och långsiktiga utvecklings- och förbättringsarbetet har vi valt att granska huvudmannens analyser för att förklara styrkor och svagheter i verksamheten. För att huvudmannen ska kunna vidta relevanta och "träffsäkra" förbättringsåtgärder, som leder till varaktiga kvalitetshöjningar i verksamheten, måste åtgärderna möta de specifika problem som finns. Om huvudmannen inte grundar sina åtgärder på vad t.ex. den specifika skolan behöver är risken stor att kvalitetsbristerna kvarstår eller bara tillfälligt avhjälpas.

Huvudmannen behöver därför ta reda på vad som kan förklara problem i verksamheten. Samtidigt behöver huvudmannen känna till vad som förklarar styrkor i verksamheten (framgångsfaktorerna).

Skolinspektionen har valt att avgränsa granskningen av huvudmannens arbete med analyser till två viktiga områden:

(1) elevers studieresultat och (2) resultat avseende tryggheten på skolan och skolans trygghetsarbete. Studieresultat relaterar till skolans kunskapsuppdrag, och för att eleverna ska tillägna sig kunskaper är trygghet en viktig förutsättning. Dessutom är elevers trygghet ett viktigt mål i sig. Vi har valt att använda oss av det något bredare begreppet "studieresultat", för att inte bara inkludera elevers betygsresultat utan även resultat avseende behörighet (till program i gymnasieskolan och till universitet/högskola) och genomströmning i gymnasieskolan.

Nedan följer den fråga som ska utredas inom området Analys av studieresultat och trygghet samt de kvalitetskriterier som Skolinspektionen identifierat:

1. I vilken utsträckning gör huvudmannen relevanta analyser gällande studieresultat och resultat avseende trygghet som kan utgöra underlag för förbättringsåtgärder inom dessa områden, i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier?

Kvalitetskriterium 1.1 Studieresultat

I hög utsträckning: Huvudmannen har en analys med relevanta förklaringar och belägg till: - såväl lägre som högre studieresultat på skolorna - skillnader och variationer i studieresultaten mellan flickor och pojkar på skolorna.	I låg utsträckning: Huvudmannens analyser är inte relevanta, är beskrivande eller saknar empiriska belägg, till varför skolans studieresultat ser ut som de gör. Till exempel finns inga eller endast vaga belägg, förklaringarna är allmänt hållna och/eller handlar om faktorer huvudmannen inte kan påverka, eller så tittas enbart på genomsnittsvärde.
--	--

Kvalitetskriterium 1.2 Resultat avseende trygghet

I hög utsträckning: Huvudmannen har en analys med relevanta förklaringar och belägg: - att tryggheten på skolorna upplevs som högre respektive lägre av elever - skillnader och variationer till hur flickor och pojkar upplever tryggheten på skolorna.	I låg utsträckning: Huvudmannens analyser är inte relevanta, är beskrivande eller saknar empiriska belägg, till varför den upplevda tryggheten på skolorna. Till exempel finns inga eller endast vaga belägg, förklaringarna är allmänt hållna eller handlar om faktorer huvudmannen inte kan påverka.
---	---

Kvalitetskriterium 1.3 Förklaringar

I hög utsträckning: Huvudmannens förklaringar och belägg i analysen, enligt punkt 1–2 ovan, relaterar till: - hur utbildningen genomförs (undervisningen och övrig verksamhet på skolorna) - de förutsättningar som lärarna får från rektorerna och som rektorerna får från huvudmannen.	I låg utsträckning: Huvudmannen saknar förklaringar, enligt punkt 1–2 ovan, som kan kopplas till utbildningens genomförande och förutsättningar. Alternativt är dessa vaga eller inte grundade i empiriska belägg.
---	---

Bedömningsområde 2: Huvudmannens kompensatoriska arbete

Huvudmännen och skolorna har ett ansvar att vid tilldelning av resurser, organisation och val av metoder och arbetssätt anpassa verksamheten till elevernas skilda förutsättningar och behov. Inom ramen för detta anpassningsuppdrag har skolan ett särskilt ansvar för de elever som av olika skäl har svårigheter att nå utbildningens mål. I detta ligger att

skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de elever som har sämre förutsättningar.

När det gäller den del av huvudmannens likvärdighetsarbete som handlar om behovsanpassning har vi valt att granska huvudmannens kompensatoriska uppdrag. Det innebär att vi har valt att fokusera på i vilken grad, och på vilket sätt, huvudmannen vidtar olika åtgärder, för att kompensera för de elever som har sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen. Hela huvudmannens uppdrag med att behovsanpassa utbildningen är givetvis viktigt och angeläget, men elever med sämre förutsättningar är särskilt beroende av stödjande insatser från huvudmannens sida.

Nedan följer den fråga som ska utredas inom området Kompensatoriskt arbete samt de kvalitetskriterier som Skolinspektionen identifierat:

2. I vilken utsträckning har huvudmannen vidtagit relevanta kompensatoriska åtgärder, som syftar till att elever med sämre förutsättningar ska nå utbildningens mål så långt som möjligt, i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier?

Kvalitetskriterium 2.1 Väl utvecklad analys

I hög utsträckning: Huvudmannen har en väl utvecklad analys – som hänger samman med det som återges i bedömningsområde 1 – som tydligt förklarar hur elevernas olika behov och förutsättningar påverkar deras möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen.	I låg utsträckning: Huvudmannen har ingen, alternativt en svag eller otillräcklig analys, för hur elevernas olika behov och förutsättningar påverkar deras möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen.
---	--

Kvalitetskriterium 2.2 Motivera tilldelad resurs

I hög utsträckning: Huvudmannen kan tydligt motivera och visa hur resurser (såväl ekonomisk som personell och materiell) som tillförs till olika skolenheter har påverkats utifrån förhållanden på olika skolor och utifrån elevers olika förutsättningar och behov.	I låg utsträckning: Huvudmannen saknar en motivering eller förklaring för hur resurser som tilldelats olika skolenheter har påverkats utifrån förhållanden på olika skolor och utifrån elevers olika förutsättningar och behov.
---	--

Kvalitetskriterium 2.3 Genomföra kompensatoriska åtgärder

I hög utsträckning: Huvudmannen genomför vid behov tillräckligt kraftfulla kompensatoriska åtgärder som är relevanta och träffsäkra (det vill säga är väl förankrade i analysen av de behov och förutsättningar eleverna har för att tillgodogöra sig utbildningen). Alternativt att huvudmannen ger en befogad förklaring till varför inga sådana kompensatoriska åtgärder vidtagits.	I låg utsträckning: Huvudmannen genomför inte alls, eller endast i låg omfattning, kompensatoriska åtgärder som är relevanta och träffsäkra. Om sådana åtgärder inte genomförs saknar huvudmannen en befogad förklaring till varför inga kompensatoriska åtgärder har vidtagits.
---	---

Kvalitetskriterium 2.4 Uppföljning av kompensatoriska åtgärder

I hög utsträckning: Huvudmannen försäkrar sig, genom ett aktivt och löpande uppföljningsarbete, att de kompensatoriska åtgärderna leder till faktiska förbättringar av elevernas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen.	I låg utsträckning: Det saknas ett aktivt och löpande arbete med att följa upp att de kompensatoriska åtgärder som vidtagits leder till faktiska förbättringar. Alternativt sker arbetet endast sporadiskt och träffsäkerheten med uppföljningen är låg.
--	---

Kvalitetskriterium 2.5 Förväntade effekter

I hög utsträckning: Huvudmannen kan tydligt visa på vilket sätt de kompensatoriska åtgärderna förväntas bidra till att eleverna når utbildningens mål.	I låg utsträckning: Huvudmannen kan inte på ett tydligt sätt visa på vilket sätt de kompensatoriska åtgärderna förväntas bidra till att eleverna når utbildningens mål.
---	--

Författningsstöd huvudman med flera skolenheter

Huvudmannens analys av studieresultat och trygghet

Likvärdig utbildning: 1 kap. 9 § skollagen (2010:800)

Systematiskt kvalitetsarbete: 4 kap. 3, 5–7 §§ skollagen

Arbetsmiljö: 5 kap. 3 § skollagen

Huvudmannens kompensatoriska arbete

Likvärdig utbildning: 1 kap. 9 § skollagen

Huvudmannens ansvar för utbildningen: 2 kap. 8 § skollagen

Systematiskt kvalitetsarbete – åtgärder: 4 kap. 7 § skollagen